

Schimmen

Een tentoonstelling over de hongerige stad in het MAS.

De opening van een landbouwpark in Oostende.

Gemeentelijke gronden voor startende stadslandbouwers in Anderlecht. In Vlaanderen, Brussel en ver daarbuiten

is er steeds meer aandacht voor voedselproductie in en nabij de stad. Meer dan in het verleden erkennen planners vandaag de noodzaak om de kostbare landbouwgronden rondom de stad actief te beschermen en in te richten.

Een trendbreuk met het verleden, want decennialang hadden planners nauwelijks oog voor landbouw¹.

← De eerste tekenen van voedselproductie in de westelijke rand van Kopenhagen zijn terug te vinden in Ishøj.

in de stadsrand

Een historische kadering van (non-)planning voor voedselproductie in Kopenhagen

JEROEN DE WAEGEMAEKER, ELKE VANEMPTEN, ELKE ROGGE
[ILVO, INSTITUUT VOOR LANDBOUW-, VISSERIJ- EN VOEDINGSONDERZOEK]
LONE SØDERKVIST KRISTENSEN, JØRGEN PRIMDAHL, , HENRIK VEJRE
[UNIVERSITY OF COPENHAGEN]

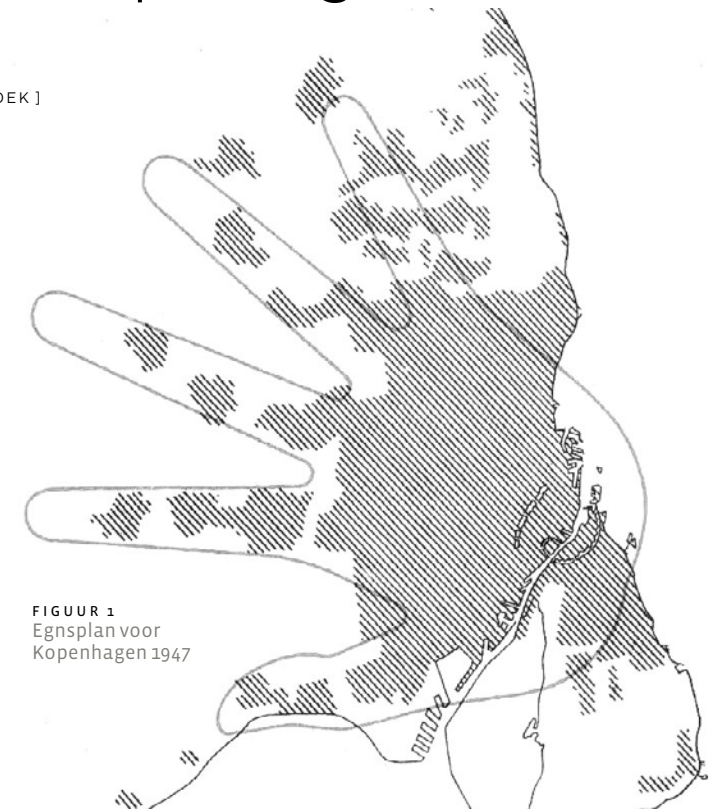
Een schimmenspel in de planning

Voor wie vandaag de voedselproductie in de stadsrand (her-) ontdekt, lijken deze akkers en velden hoogstens een restant van de monofunctionele zoneringsplanologie. Onterecht, want die stadsrand werd doorheen de naoorlogse geschiedenis in vele gevallen intensief, al dan niet bedoeld, 'gepland'. Een erg chaotische planning vanuit diverse disciplines en administraties² zonder coördinatie, maar desalniettemin gepland. De Zweed Mattias Qviström spreekt in dit verband ook wel over een schimmenspel, waarbinnen het huidige debat over de stadsrand plaatsvindt³. De schimmen zijn voormalige planningspraktijken, wetgevingen inzake ruimtelijke ordening en planningsdiscoursen. Hoewel verleden tijd, sturen ze het actuele debat en de visievorming over de stadsrand.

Welke schimmen zijn zoal actief in de stadsrand? En hoe sturen ze dat debat rond open ruimte en voedselproductie? Om op deze vragen een antwoord te bieden, verkennen we de stadsrand van Kopenhagen. We analyseren de ontwikkeling van de open ruimte rond Kopenhagen vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog. We zoomen daarbij in op die planningspraktijken, -wetgeving en -discoursen die vanuit ons Vlaamse perspectief 'anders' zijn.

Een sterke visie voor de rand, maar zonder landbouw.

Waarom Kopenhagen? De stad staat natuurlijk gekend als een schoolvoorbeeld van duurzame stadsplanning omwille van zijn lange traditie in het behoud van open ruimte. Startpunt is het opstellen van het *Egnsplan* of 'vingerplan' in 1947 (zie figuur 1). Dit plan voorzag in de ontwikkeling van grijze vingers door alle nieuwe woonwijken en industriegebieden langsheen radiale invalswegen

FIGUUR 1
Egnsplan voor
Kopenhagen 1947

en spoorwegen te concentreren. De open ruimte tussen deze grijze vingers in vormt groene wiggen of groene vingers. Hoewel de politiek dit plan nooit bekrachtigd heeft, werd het vingerplan de leidraad voor de naoorlogse ontwikkeling van Kopenhagen. Het voortbestaan van het vingerplan hing meermaals aan een zijden draadje, maar werd stevast door de planningsgemeenschap terug op tafel gelegd. Het vingerplan voor Kopenhagen van 1947 was zonder twijfel vooruitziend. Meer dan 70 jaar later biedt het een antwoord op duurzaamheidsvraagstukken waar in de jaren '40 nog geen sprake van was, zoals luchtkwaliteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie⁴.

Vandaag staat het vingerplan voor Kopenhagen niet ter discussie, al blijven lokale planners natuurlijk wel permanent waken over de dikte van de groene vingers. Het planconcept van groen en vingers werd recent nogmaals in een nieuw regionaal

- 1 Pothukuchi, K. and Kaufman, J. L. (2000) 'The food system : A stranger to the planning field', American Planning Association.
- 2 Scott, A. J. et al. (2013) 'Disintegrated development at the rural-urban fringe: Re-connecting spatial planning theory and practice', Progress in Planning. Elsevier Ltd, 83, pp. 1-52.
- 3 Qviström, M. (2010) 'Shadows of Planning: on Landscape/Planning History and Inherited Landscape Ambiguities At the Urban Fringe', Geografiska Annaler: Series B, Human Geography, 92(3), pp. 219-235.

- 4 Vejre, H., Primdahl, J. and Brandt, J. (2007) 'The Copenhagen Finger Plan. Keeping a green space structure by a simple planning metaphor', in Pedrol, B. et al. (eds) Europe's living landscapes: Essays exploring our identity in the countryside.